

РЕКОМЕНДАЦІЇ
щодо розроблення плану заходів, спрямованих на запобігання та
протидію булінгу (цькуванню)
в Селищанському ліцеї

I. Загальні положення.

1. Для цілей цих рекомендацій терміни вживаються у таких значеннях:

безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможлиблюють заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема, внаслідок недотримання вимог санітарних та/або будівельних норм і правил, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, а також унеможлиблюють вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, наркотичних засобів тощо;

запобігання булінгу (цькуванню) – сукупність заходів, способів, методів профілактики булінгу (цькування) в закладах освіти, спрямованих на попередження виникнення факторів ризику та/або зменшення їх впливу;

протидія булінгу (цькування) – сукупність заходів, способів, методів, спрямованих на відновлення та нормалізацію психологічного клімату у колективі з метою уникнення повторення випадку булінгу (цькування) в закладі освіти.

2. Метою запобігання та протидії булінгу (цькування) є створення безпечного освітнього середовища, що включає емоційно-психологічну та фізичну безпеку учасників освітнього процесу в закладі освіти.

Запобігання та протидія булінгу (цькуванню) в закладі освіти має бути постійним системним процесом, спрямованим на виявлення проблем та/або потенційних ризиків їх виникнення, визначення та впровадження необхідних заходів, способів, методів їхнього вирішення та/або усунення загроз, прогноз їх впливу та планування подальших дій.

3. До завдань у сфері запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладі освіти належать:

створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти;

визначення стану, причин і передумов поширення булінгу (цькування) в закладах освіти;

підвищення рівня поінформованості учасників освітнього процесу про форми, прояви, причини та наслідки булінгу (цькування);

формування в учасників освітнього процесу нетерпимого ставлення до насильницьких моделей поведінки, усвідомлення булінгу (цькування) як порушення прав людини;

заохочення всіх учасників освітнього процесу до активного сприяння запобіганню булінгу (цькуванню).

4. Принципи безпечного освітнього середовища:

недискримінації за будь-якими ознаками;

ненасильницької поведінки в міжособистісних стосунках;

психологічно безпечних та довірливих стосунків між учителем та учнем;

партнерства та взаємопідтримки;

соціально-емоційної грамотності;

гендерної рівності;

участі учасників освітнього процесу в прийнятті рішень;

інші принципи.

II. Планування заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти

1. Керівник закладу освіти в межах наданих йому повноважень забезпечує створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти, вільного від насильства та булінгу (цькування), у тому числі розроблення, затвердження та оприлюднення плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти.

2. Планування заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти здійснюється за результатами моніторингу стану фізичного та емоційно-психологічного середовища, з'ясування причин, ризиків виникнення випадків булінгу (цькування) в окремому закладі освіти.

3. Заплановані заходи повинні:

спрямовуватись на задоволення потреб окремого закладу освіти у створенні безпечного освітнього середовища;

мати вимірювані показники ефективності;

бути індивідуальними та груповими;

розповсюджуватись на всіх учасників освітнього процесу.

Антибулінгова складова змісту запланованих заходів повинна бути відображена такими темами:

явище булінгу, його вплив на всіх учасників освітнього процесу;

антибулінгове законодавство;

відновлення та нормалізації психологічного клімату у колективі після випадку булінгу (цькування);

інші теми.

4. Заходи можуть відбуватись у будь-якій формі: зустрічі, бесіди, консультації, лекції, круглі столи, тренінги, тематичні заходи, конкурси, спільні перегляди та обговорення тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, метод запрошених гостей, кейс стаді, рольова гра, метод проектів та інші організаційні форми.

5. План заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти розробляється напередодні навчального року з урахуванням пропозицій територіальних органів (підрозділів):

Національної поліції України;

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я;

головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику;

служб у справах дітей та центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

6. Протягом навчального року керівник закладу освіти забезпечує проведення моніторингу ефективності виконання плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти та внесення до нього змін (за потреби, але не рідше двох разів на навчальний рік).

Моніторинг ефективності виконання плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти здійснюється шляхом:

індивідуального оцінювання учасників освітнього процесу (анкетування, інтерв'ю, інші форми опитування, застосування проєктивних методик, самооцінювання тощо);

групового оцінювання (спостереження, аналіз інституційної діяльності закладу освіти тощо).

ІІІ. Заходи запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладах освіти.

1. Заходи запобігання та протидії булінгу (цькуванню) в закладах освіти спрямовуються на створення безпечного емоційно-психологічного та фізичного середовища для учасників освітнього процесу.

2. До заходів, спрямованих на створення безпечного емоційно-психологічного середовища для учасників освітнього процесу, входять заходи для розвитку емоційних, громадянських та соціальних компетентностей, а саме:

соціально-емоційної грамотності;

навичок самопізнання, саморозвитку та емпатії;

розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, вміння відстоювати свої права та права інших;

розуміння та сприйняття принципів рівності та недискримінації, поваги до гідності людини, толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки, здатність попереджувати та розв'язувати конфлікти;

відповідального ставлення до своїх громадянських прав і обов'язків, пов'язаних з участю в суспільно-політичному житті;

здатності формувати та аргументовано відстоювати власну позицію, поважаючи відмінні думки/позиції, якщо вони не порушують прав та гідності інших осіб;

здатності критично аналізувати інформацію, розглядати питання з різних позицій, приймати обґрунтовані рішення;

здатності до соціальної комунікації та вміння співпрацювати для розв'язання проблем спільнот різного рівня, зокрема шляхом волонтерської діяльності.

3. До заходів, спрямованих на створення безпечного фізичного середовища для учасників освітнього процесу в закладі освіти, входять:

організація належних заходів безпеки (пост охорони, відеоспостереженням за місцями загального користування тощо);

використання інструментів контролю за безпечним користуванням мережею Інтернет учасниками освітнього процесу під час освітнього процесу;

контроль за використанням засобів електронних комунікацій здобувачами освіти під час освітнього процесу;

інші заходи.

4. Педагогічні, науково-педагогічні працівники закладу освіти повинні не рідше ніж один раз на п'ять років проходити підвищення кваліфікації у сфері емоційних, громадянських та соціальних компетентностей, з вдосконалення знань, вмінь та навичок запобігання та протидії булінгу (цькування) в закладах освіти.